

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

Cap. I. De vitâ & moribus Episcopi in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

DE
EPISCOPIIS

LIBER IV.

CAPUT I.

De Vita & Moribus Episcopi

in genere.

I.

Rostquam Episcopi ἀναβεβήκασι, uti loquitur B. Chryso-
stomus, siue ascenderunt supra presbyteros, in id incubuerunt
semper, ut ὑπεροχῇ illa, quam occuparunt, maiora quoti-
diè caperet incrementa, & separatam planè à presbyteris
dignitatem produceret. Eique rei multum contulerunt
honores, qui Episcopis, dum vitâ & fide integri erant, ha-
biti fuerunt à quibusvis omnibus, quandoquidem nemo tùm fuit, qui de
Episcopali ordine per tam insignem sanctitatis characterem se commen-
dante non optimè sentiret, & magnificè omnia atque humanos apices
ὑπερακροῦντιζοντα non loqueretur. In epistolâ ad Smyrnæos, quæ Ignatii
nomen præ se fert, majori Episcopos honore, quàm Reges afficiendos
esse, verbis disertis asseritur: *Honora, inquit, fili DEUM & Re-
gem. Ego verò dico: Honora DEUM, ut omnium autorem & Domi-
num, Episcopum autem ut principem Sacerdotum, imaginem DEI refe-
rentem; DEI quidem propter principatum; Christi verò propter sacerdotium.*
Et post hunc honorare etiam oportet Regem. Rationem istius προτιμίας
reddidit Chrysostomus hom. 3. in cap. 6. Esa. Nam si vis videre, quantum ab-
sit Rex à Sacerdote, expendi modum potestatis utriq; tradita, & videbis Sa-
cerdotem multo sublimius Rege sedentem: admirandus videtur thronus Re-
gis, sed rerum terrenarum administrationem sortitus est; sacerdotis thronus
in cælis collocatus de cælestibus negociis habet pronuntiandi auctoritatem. Et
Ambrosius de sacerdotibus c. 2. Sublimitas Episcopalis nullis potest comparationi-
bus adæquari, si Regum fulgore compares, & Principum diademati, longè eris
inferius, quàm si plumbi metalla ad auri fulgorem compares.

a

II. No-

II. Nolo hic subsistere, & quousque prerogativa ea locum habere debeat, prolixè discutere, cum alibi jam ea de re dixerim. Dubium tamen mihi nullum est, ὡπερβολικῶς nonnulla dici in hoc negotio à patribus, cum præcipuè in finem, ut sanctitati morum eo magis studeant, qui illi muneri præsumunt. Ut maximè verò cum reliquis sacerdotibus communia quædam habeant Episcopi, puduit tamen eos jamdudum istius nominis, nec simplices proinde sacerdotes summi dici voluerunt. Indeque factum porro, ut inter dignitates Ecclesiasticas, quas statuunt Canonistæ, Episcopatus minimè referatur, eò quòd ut illi ajunt, is sit culmen dignitatum omnium, Unde & culmen Episcopatus dicitur in Concil. Sardicenf. c. 13. & eminentissimæ dignitatis apex in Concilio Arvernensi cap. 2. Sic & Innocentius I. epist. 6. invehitur in Modestum quendam, hominem multis criminibus infamem, quod non Clericus solùm effectus sit, sed etiam ad Episcopatus apicem adspiret. Atque idcirco idem Innocentius epist. 1. quæ est ad Decentium Episcopum Eugubinum, hoc ipso episcopos presbyteris facit superiores, dum ait: *Presbyteri verò, licet sint sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent.* Quæ eadem verba sua fecit Theodulfus Episcopus Aurelianensis lib. de ordine baptismi cap. 17. Eodem modo Optatus Milevitanus advers. Parmen. lib. 1. apices & principes omnium vocat Episcopos. Et Leo Papa epist. 87. ad African. cap. 1. Episcopos dicit supra omnes gradus constitui & capita vocat. Quomodo & Ignatius, si modo is iple auctor est, epist. ad Trallianos: Quid est, inquit, Episcopus? nisi is, qui prætergressus est omne imperium & potestatem, quiq; omnibus imperat, quantum quidem homo imperare potest.

III. Tanta cum sit sublimitas culminis Episcopalis, & tam altè in fastigio cum illi consistant, qui muneri illi præficiuntur, intelligi nunc facile potest, quâ vitæ honestate & integritate commendatos se reddere debeant tum sancti officii administratores. Requisita omnia & virtutes universas, quibus eminere illi debeant, uno verbo complexus est Apostolus Paulus I. Timoth. III, 2. dum irreprehensibiles eos esse jubet. Id vocabulum eleganter exposuit Chrysostomus homil. 10. in hanc Pauli epist. Voce irreprehensibilis, inquit, omne virtutis genus expressit. Itaq; qui sibi peccatorum quorundam conscius est, male profecto facit, eam rem appetens, quâ indignum se per opera facit. Et porro: Eum qui alios suscipit regendos, omni face clariorem de se spargere lucem oportet, atq; hujusmodi vitam habere immaculatam, ut omnes illum respiciant, & ad ejus vitam, tanquam ad exemplar, suam formet. Eoque pertinent verba Salviani Massiliensis ex lib. 2. contra avarit. dum ait: Quicquid de aliis omnibus dictum est, magis absq; dubio ad eos pertinet, qui exemplo esse omnibus debent, & quos utiq; tanto assistare cæteris oportet devotione, quanto antistant omnibus dignitate. Nihil est

est enim turpius, quàm excellentem esse quemlibet culmine & despicabilem vilitate. Quid est enim aliud principatus sine meritorum sublimitate, nisi honoris titulus sine homine? aut quid est dignitas in indigno, nisi ornamentum in luto? Et idèò cunctos, qui sacri altaris suggestu eminent, tantum excellere oportet merito, quantum gradu, &c.

IV. Sed enim, quis poterit in pietate tam insignis & omnibus numeris perfectus esse, ut irreprehensibilis prorsus dici queat? Rectè omninò Petrus Damiani l. 2. epist. 1. Hic tantæ vult esse perfectionis Episcopum, ut penè extra naturam loquatur Apostolus. Quis enim in carne constitutus tam cautè vivat, tam se sollicitè undiq; circumspiciat, ut reprehendi aliquando nequeat? Quid autem ex his ipse colligat: Va his qui reprehensibiliter vivunt, & locum irreprehensibiliter vivendi adhuc reprehensibiliter concupiscunt. Sufficit tamen ita ἀνεπιληπτον & ἀνεγκλητον Episcopum esse, ut ob integritatem vitæ & morum benè audiat, nec probabili suspitione alicujus criminis laboret. Nam ut benè monet Augustinus lib. 1. cont. duas epist. Pelag. cap. 14. multi baptizati fideles sunt sine crimine, sine peccato autem in hac vitâ neminem dixerim. Crimen enim dicit idem Augustinus in Johann. tr. 41. esse peccatum grave & accusatione dignissimum, sine quo quidem nunc satis benè vivitur, ut ait idem lib. 14. de civit. cap. 9. Peccati autem vocabulum etiam leviora vitia, quæ obrepere quandoque solent, comprehendit. Conf. Anton. Matthæus de criminib. in prolegom. cap. 1. Et ab his nemo immunis & omninò purus esse potest Episcopus.

V. Oportet ergò ut ii, qui populum Christianum suscipiunt pascendum, sancti sint, & docti, ut & exemplo suo eum instruant, & prædicatione. Id què optimè exprimit Bonifacius Moguntinus Archiepiscopus epist. 105. ad Cudberthum Archiepiscopum Cantuariensem his verbis: Nam Apostolus Episcopum, Prophetam speculatorem, Salvator mundi pastorem Ecclesia, Sacerdotem appellat; & omnes tacentem peccata populi doctorem, sanguinis animarum perditarum suo silentio eum esse comprobant. Propter hoc horribilis & maxima necessitas cogit, ut juxta dictum Apostoli nos formam debeamus exhibere fidelibus, h. e. nisi me fallat opinio, ita justè vivendum Doctori, ne dicta sua repugnantibus factis evacuet, & ne cum sibi de proprio cautè vivat, tacens alieno damnetur peccato. Quia ad hoc est Ecclesia DEI præpositus, ut non solum benè vivendo alios exemplo instituat, sed etiam fiducialiter prædicando singulis ante oculos peccata sua constituat, & qua pœna habeat duos & qua gloria obedientes, ostendat, &c.

VI. Feliciter id cessit Ecclesiæ eo tempore, quo ab omnibus ordinibus, ut quisque innocentiam ac dignitate inter eos excelleret, justis suffragiis Episcopi legebantur. Ita deinceps bonis quisque artibus nitebatur, ad-

ptique honorem etiam munus implere, ac præstare suum studebant. Postquam verò methodus ista & ratio eligendi in desuetudinem abiit, varia mox irreplerunt corruptelæ, ita ut hodiè aliquando bello exercitis veluti militare præmium Episcopatus detur, sæpè gratiosis aut potentibus, interdum & fœminis adulantes Episcopi fieri mereantur, quibus nullum doctrinæ nullum pietatis studium, nulla aut scientia, aut usus earum rerum, quarum causâ munus istud institutum fuit. Quæque nata inde fuerunt Ecclesiæ damna, etiam in Rempublicam deinceps redundarunt, Regnaque integra vastata quandoque civilibus bellis, & quædam etiam everfa, ac prope funditus excisa fuerunt. Sic enim contigit plerumque, ut Episcopis officii sui aut ignavis, aut negligentibus continuo & populorû mores prolaberentur, & laxaretur Ecclesiastica disciplina, & religionis cultus, quo status Rerump. continetur, omnis dissolveretur, convelleretur, destrueretur.

VII. Quia autem non inter Laicos tantum, sed etiam in Ordine Ecclesiastico, & in hoc quidem, majore cum scandalo, vitia facile adolefcunt, dum mutuo affricu suas quisque sordes alteri allinit, & privatæ libidinis licentiam atque impunitatem quisque per alterius indulgentiam consequitur, tenentur Episcopi suos ita componere mores, ut & ipsi sanctè vivant, & perditè viventes arguere sine labe queant. Præterquam enim, quod *reatu majore delinquat*, uti ait Hilarus in Concilio Romano cap. 1. qui *potiori honore perfruitur, & graviora facit vitia peccatorum sublimitas dignitatum*, etiam ex eo augeri solet malum inde proveniens, quod ad ejus, qui digniore loco est, exemplum, ab aliis inferioribus committantur eadem mox delicta. *Quod enim exemplo fit, etiam jure fieri putant*, ut ait Cicero lib. 4. epist. 3. Et licet etiam nulli illicitum esse videatur, quod ab Episcopo quasi licitè perpetratur; sed ipsum magis credunt homines esse laudabile, quicquid Episcopus habuerit delectabile; nec quisquam quod agere Pontifex non dubitat, se indubitanter agere dicat, uti loquitur alicubi Ambrosius. Sic etiam Gregorius Nazianzenus epist. 22. Lucerna Ecclesiæ est Episcopus: per ejus mores puros vel impuros bellè habet aut laborat corpus Ecclesiæ, cui præpositus est.

IIIX. Autor operis imperfecti in Matthæum, quod Chrysofostomo vulgo adscribitur, homil. 38. sacerdotes stomacho comparat, populum membris reliquis, mox hanc addit *προς φωνήν*: *Videte ergo Sacerdotes, quomodo vos componatis in verbo & opere: quoniam sicut in corpore, si aliquid fuerit infirmum membrum, non omnino languet & stomachus; si autem stomachus langueret, omnia membra inveniuntur infirma: Sic si aliquis Christianorum peccaverit, non omnino peccant & Sacerdotes; si autem Sacerdotes fuerint in peccatis, totus populus convertitur ad peccatum.* Et rectè proinde Heliodorum Episcopum Altinensem admonet Hieronymus in epist. In te omnium oculi di-

rigum.

riguntur: domus tua & conservatio tua, quasi in specula constituta, magistra est publica disciplina: quicquid feceris, id sibi omnes faciendum putant: cave ne committas, quod aut qui reprehendere volunt, dignè lacerasse videantur; aut qui imitari, cogantur delinquere. Eoque pertinet additio ad Capitulare Theodulfi Episcopi Aurelianensis, quâ suos admonet coëpiscopos, in doctrinâ pariter & vitâ, ut sanctitatem colant, suisque plebibus exemplo sint, nisi alterutrum deficiat, destruant id, quod ædificare debuerunt. Nam, ut ait Arnulphus Episcopus Lexoviensis *in sermone habito in Concilio Turo-nensi*: Sanctitas conversationis inquiritur: quia nisi fuerit prædicatoris commendabilis vita, non erit ejus prædicatio gratiosa. Cujus enim vita contemnitur, restat ut & prædicatio contemnatur.

IX. Facit hæc professio puræ & inculpatæ vitæ, ut Episcopi se invicem SANCTITATIS titulo compellarent. Frequentissimè id nomen occurrit in canonibus Ecclesiæ Africanæ. E. g. in Concilio Carthaginensi anno cccc l i l. ubi Aurelius Episcopus dixit: *Exigente ratione fraternitas vestra à meâ tenuitate ad hoc Concilium congregata est: jam dudum enim, sicut vestra sanctitas recordatur, habito concilio destinavimus fratres nostros ad trans-marina legatos, quos oportuit in cœtu sanctitatis vestrae perfunctâ legationis cursum narrare &c.* Et paulo post: *Alypius episcopus Ecclesiæ Thagastensis dixit: Nos quidem de Numidiâ venimus, ego & sancti fratres Augustinus & Posidius. — Nam etiam tractoriam sanctitatis tuæ cum ad sanctum senem Xantippum deferrem, &c.* Et in simili concilio anno ccccvii. congregato Laurentius Episcopus dixit: *Judices peto sanctum senem Xantippum, sanctum Augustinum &c. sicuti hæc leguntur can. 90. & can. 100. in Cod. can. Eccles. African.* At qui sanctitatis hujus, quam nomine profitetur, parum memor in vitia prolabitur, suumque ad quævis flagitia suum prostituit officium, de illo verè dixit Gregorius M. *lib. i. de curâ pastor. c. 2.* *Nemo amplius in Ecclesiâ nocet, quàm qui perverse agens, nomen vel ordinem sanctitatis habet: Delinquentem namq. huic nemo redarguere presumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur.*

X. Qualis autem debeat esse vita Episcopi, quibusve eum moribus præditum esse oporteat, omnium optimè & quasi in compendio explicat Apostolus Paulus I. *Tim. III, 2. seq.* Oportet, inquit, *Episcopum irrepre-hensibilem esse, unius Uxoris Virum, sobrium, prudentem, ornatum, hospita-lem, Doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigio-sum, non cupidum, sed suæ domui benè præpositum, filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ DEI diligentiam habebit? Non neophytum, ne in superbiam elatus in iudicium inci-dat diaboli. Oportet autem illum & testimonium habere bonum ab iis, qui foris*

foris sunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli. Et in epist. ad Tit. 1, 7. Oportet enim Episcopum sine crimine esse, sicut DE I dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinulentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, continentem: amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit, & exhortari in doctrinam sanam, & eos qui contradicunt arguere. In his præceptis tota continetur Ethica pastoralis, quæ tam necessaria est Episcopo, ut sine ejus cognitione, & virtutum istarum exercitio, ne nomen quidem Episcopi sustinere is queat.

XI. Quotusquisque verò est hodiè inter Episcopos, qui virtutibus istis simul omnibus ornatum se gloriamur queat? Imò verò, si vel maxime ab initio, dum officium istud capeffit, in quibusdam excellat aliquis, vix tamen temperare sibi poterit deinceps, quo minus in diversa trahatur, dum tot ubique circumfula intuetur deliciarum semina, quibus Episcopatus hodiè plerumque abundant. Observavit id Joannes Molinaus Decretorum in Academia Lovanienfi Professor, dum in epist. dedicatoriâ, quam Ivonis Carnotensis operibus præmisit, hoc suum interponit judicium: *Fingamus jam Episcopatus Candidatum ad unguem factum, sit honestis, piis sanctisq; moribus, sit insigni rerum divinarum humanarumq; præditus eruditione, sit maturâ aetate, sit civibus aliisq; omnibus Reip. ordinibus cum primis gratus & acceptus, sit deniq; omnibus numeris absolutus, & ad Paulinam ideam planè satisfactus, (cujusmodi in hac bonorum Virorum orbitate, morumq; dissolutione aut nulli sunt: aut si qui sint, vix perquiruntur,) is igitur, ubi jam omnia in suâ voluntate, ne dicam libidine, posita esse perspexerit, ubi nemini unquam rationem, quicquid gesserit, vel non gesserit, reddendam esse scierit, ubi deniq; solum se à véδουον ἐξοίαε αμῶς perpetuam consecutum esse animadvertit, qui poterit quæso in hac humana natura fragilitate, in tantâ vita voluptatumq; omnium licentiâ & impunitate, assentatorum ad hæc grege perpetuo stipatus, qui poterit, inquam, non insolescere, moderationisq; prioris non protinus oblivisci? Hæc sanè aliâq; complura sunt, quæ de Ecclesiâ formandâ nos sperare nequaquam sinunt, quin magis ruinam & exitium impendere, (utinam sim falsus vates) portendant. Quæ omnia quisquis per Synodum Oecumenicam, cuius ipsius nec dum satis certa signa sunt, curata ac emendata iri confidit, præterquam quod miserè fallitur, etiam antiquitatis Ecclesiastica ignorantem turpissimè meo quidem iudicio prodit. Scripsit eâ Molinaus anno Christi MDLXI. quo tempore Tridenti adhuc congregatum fuit Concilium, de cujus reformatione non adeò benè ominatos fuisse Lovanienfes, ex adductis verbis colligere licet.*

XII. Ipse Ivo epist. 238. cùm Tornacenses Clerici proprium habere vel-

re vellent Episcopum, postquam per annos ferè quadringentos subjecti fuissent Episcopo Noviomenti, ne id fieret, apud Paschalem Pontificem Romanum intercessit, inter alia hoc usus argumento, quod metuendum esset, ne post divisionem non sufficerent utrique Episcopo facultates Ecclesiarum, cum dignitas Episcopalis, quæ sunt ejus verba, *paupertatem his diebus honestè ferre non valeat.* Sed & dolet Fulbertus Episcopus Carnotensis, cogi se antecessorum exemplo domesticis suis largiorem præbere cibum, quam ipse exhibendum putaverit. *Sed tamen, inquit, illud ægrius tolerabam, quod res Ecclesie in superfluum domesticorum victualia sic expendere compellebar ex pravâ consuetudine prædecessorum meorum, ut officium hospitalitatis & elemosina, sicut mea interest, administrare non possem.* *epist. 90.* Adeò fit sæpè, ut qui dum privatim agunt, morum innocentia celebres existant, postea ubi ad aliquod officium adplicantur, quicquid sanctitatis habuerunt, sensim amittant, omnemque pietatis cultum excutiant, & decurrentium more fluminum ad ima devolvantur, pristinae integritatis & simplicitatis generosissimæ parum memores, & in id semper propensi, quo animi libido & intemperantia rapit.

XIII. Cùm verò Episcopus Dei dispensator sive Oeconomus dicatur *Tu. l. 7.* meminisse debet vocationis suæ, & quod à Deo ipso familiaritatis, quæ in Ecclesia colligitur, præfectus sit. Debet igitur quam maximè sanctitati studere, cùm propter summam majestatem & absolutissimam sanctitatem heri, quem non decet nisi probos ministros habere, tum propter excellentissimam dignitatem rerum, quæ tractandæ & dispensandæ committuntur, mysteriorum scilicet & sacramentorum divinorum. Sanctitas autem illa universas complectitur virtutes, ita ut si in unâ quis deficiat, verè sanctus dici nequeat. Et ut maximè nemo immunis esse & dici possit in hac vitâ à peccato, studere tamen debet, ut irreprehensibilis & sub eâ specie sanctus existat. Non malè enim ita distinguit autor quæstionum ad Orthodoxos apud Justinum Martyrem *quæst. 141.* aliud esse irreprehensibilem, aliud peccato immunem. Immunem peccato prorsus quoque esse irreprehensibilem; irreprehensibilem autem prorsus peccato immunem non esse. *Nam qui contra legem peccatum committit, cui gratia fieri queat per oblationem victimarum, & delicti confessionem noxæ remissione accepta parum reddi ac irreprehensibilem, sed solum Christum, qui legem nunquam violavit, immunem fuisse à peccato.* Et in hac significatione etiam accipiendum est, quando jubemur esse perfecti in sacro codice. Perfecti, inquit Guil. Estius in *1. Job. II. 5.* juxta modum perfectionis, quam viatores assequi possumus. Et ad hanc perfectionem quivis aspirare debet Episcopus *κατὰ μέτρον δυνατὸς ἔχειν.* Ut vero planius constet, quæ Episcoporum, debeant esse qualitates, enumerabimus deinceps in specie nonnullas prolixius,

lixius, Pauli Apostoli ductum potissimum secuti, ita tamen, ut quantum hodiè mutati sint mores, subinde adjiciamus.

CAPUT II.

In pietate quotidianum sit Episcopi exercitium.

I. **I**Ta namque Timotheum suum instruit Paulus 1. *epist. cap. IV, 7.* γυμνατε δε σεαυτον προς ευσεβειαν. Comprehendit enim ευσεβεια tum verum veri DEI cultum, & hunc quidem potissimum, tum etiam condescensionem & inclinationem ad proximum. Cumque Episcopi hoc precipuum sit officium, ut auditores suos ad pietatem instruat, vult Apostolus, ut Timotheus Episcopus ipse prior in gymnasio pietatis se exercent. Pietatem ergò tam in DEUM quam homines ad Episcopum pertinet non colere tantum & addiscere, sed etiam exercere & ei perpetuò insistere. Exercitium enim tale promptitudinem dicit perpetuo usu comparatam, quia exercitatus facilius atque cum delectatione aliquà sine molestia operatur. Quapropter ita adfuescere debet pietati Episcopus, ut ad omnem luctam spiritualem, qualiscunque & quantacunque aliquando contigerit, paratus esse queat.

II. Potissima verò hujus ευσεβειας pars est verus DEI cultus & sincerus in eum affectus, quem Paulus *Tit. I, 8.* per vocabulum δειος exprimit. Plus enim videtur continere ευσεβεια quam vocabulum δειος, ita ut Scriptores Græci distinguant interdum δειον & δειον, per illud vocabulum pietatem erga DEUM, per hoc effectum erga proximum denotantes. Theophylactus ad *Tit. I, 8.* Justum: *in iis, quæ ad hominem spectant, hoc est, absq; personarum respectu; sanctum: h. e. pium in rebus divinis, nihil eorum, quæ ad DEUM pertinent, omittentem.* Est ergò δειος pars & quidem præcipua ευσεβειας, τῆ δειοσύνῃ autem ita conjuncta, ut separari nunquam possint, sed unum compositum, quod ευσεβειας nomine venit, constituent. Si quis ergò DEUM coluerit sincero corde, non potest non is etiam amore proximi flagrare, & in utroque hoc affectu indefinenter se exercere.

Etsi verò pietas hæc ab omnibus & singulis Christi fidelibus requiratur, nec possit quisquam Christiani nomen sustinere, nisi DEUM devotè colat, & proximum ardentè amet, eminentior tamen utriusq; affectus exigitur gradus in Episcopo & ordine Clericali, quam in reliquo populo, & si æquale utriusque debeat esse studium. *Tantum, inquit Gregorius in libr. pastorali l. 2. c. 1. debet actionem populi actio transcendere presulis, quantum distare solet à grege vita pastoris. Oportet namq; ut metiri se sollicitè studiat,*